

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 16/2009 rd**

**Regeringens proposition om statsbudgeten för
2010**

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 18 september 2009 en proposition om statsbudgeten för 2010 (RP 138/2009 rd) till finansutskottet för beredning. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet har med stöd av 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning beslutat att inom sin behörighet lämna ett utlåtande om budgetpropositionen till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- forskningschef Heikki Räisänen, konsultativ tjänsteman Päivi Laatikainen, konsultativ tjänsteman Raija Saastamoinen, överinspektör Sari Alho och överinspektör Liisa Winqvist, arbets- och näringsministeriet
- biträdande avdelningschef Mikko Staff, regeringsråd Esko Salo, jämställdhetsråd Riitta Martikainen och konsultativ tjänsteman Olli Härmäläinen, social- och hälsovårdsministeriet
- biträdande chef för enheten för säkerhetspolitik och krishantering Heli Kanerva, utrikesministeriet

- generalsekreterare Hannele Varsa, delegationen för jämlikhetsärenden
- projektchef Leini Sinervo, Institutet för hälsa och välfärd
- generaldirektör Harri Vainio, Arbetshälsoinstitutet
- specialsakkunnig Erja Lindberg, Finlands Kommunförbund
- ekonomisk expert Olli Koski, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- intressebevakningsdirektör Minna Helle, Akava r.f.
- specialrådgivare Mikko Räsänen, Finlands Näringsliv
- direktör Antti Neimälä, Företagarna i Finland rf
- förhandlingschef Anne Mironen, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- ordförande Lea Karjalainen, Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation TVY
- verkställande direktör Marjukka Karttunen, Företagarkvinnornas centralförbund rf
- vice ordförande Tom Kaisla, Familjeföretagens förbund rf
- utvecklingschef Ellen Vogt, Nationella verkstadsföreningen rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Vi har inte råd att upprepa samma fel som under den senaste ekonomiska lågkonjunkturen

Erfarenheterna av lågkonjunkturen i början av 1990-talet och konsekvenserna av den ökade öppna arbetslösheten är avskräckande. Alla som blev arbetslösa då har fortfarande inte på allvar kommit tillbaka ut på arbetsmarknaden igen. Det är svårt för dem som kommer ut på arbetsmarknaden under en ekonomisk lågkonjunktur att få fotfäste. Redan en arbetslöshetsperiod på sex månader, för unga till och med bara tre månader, kan innebära att negativa arbetslivserfarenheter hopas och att de unga ställs utanför arbetslivet.

Förändringar i åldersstrukturen och hotet om brist på arbetskraft innebär stora utmaningar för att förebygga och sköta arbetslösheten. Vi måste få alla som är i arbetsför ålder och förmår arbeta att stanna kvar på arbetsmarknaden så att vi genast efter recessionen kan möta de utmaningar som följer av befolkningens förändrade åldersstruktur och bristen på arbetskraft.

Arbetsförvaltningen bör ha tillräckligt med personal och anslag för att på nytt så fort som möjligt kunna sysselsätta unga och nyutexaminerade och de som blir arbetslösa till följd av recessionen. Även under en ekonomisk lågkonjunktur bör det hittas adekvata resurser för att upprätthålla de långtidsarbetslösas arbetsförmåga, ordna deras hälsovård och ge dem ett kunskapslyft.

När arbetsplatser dragits in under recessionen är det ofta arbetstagare som fyllt 57 år som drabbats. Många av dem hade varit arbetsförmögna och haft vilja att stanna kvar flera år till i arbetslivet. Även om deras arbetsinsats verkligen skulle behövas i arbetslivet efter den ekonomiska lågkonjunkturen, kan det visa sig vara ett övermäktigt problem att få dem tillbaka.

Ekonomisk utveckling och sysselsättningsutsikter*Hemmamarknaden i en avgörande position*

Till följd av recessionen har utrikeshandeln klart minskat. Eftersom Finland är mer beroende av utrikeshandeln än EU-länder i medeltal, har nedgången inom exporten märkbart påverkat Finlands ekonomi. Som tur är har efterfrågan på hemmamarknaden varit fortsatt jämn, vilket dämpat effekterna av nedgången inom exporten. Utsikterna inom de centrala exportbranscherna ser fortfarande svaga ut och därför är det nödvändigt att försöka upprätthålla en så stark inhemsk efterfrågan som möjligt.

Den privata konsumentefterfrågan består huvudsakligen av boende, fastighetsservice, handel, näring och livsmedel. Den offentliga i sin tur av förvaltning, försvar, utbildning, hälsovård och social service. Finlands ekonomi är i dag i hög grad beroende av dessa funktioner.

Stimulerande åtgärder ska även i fortsättningen sättas in på att upprätthålla privat och offentlig investerings- och konsumtionsefterfrågan. En ökning i låginkomsttagarnas inkomster märks vanligtvis i en snabb ökning i efterfrågan. Arbetslöshetsersättningar och övriga socialbidrag går till exempel direkt till konsumtion. Också tilläggsresurser för en aktiv arbetskraftspolitik ökar efterfrågan och stabiliserar ekonomin samtidigt som de främjar sysselsättningen och förbättrar beredskapen för arbetsmarknaden.

Utvecklingen av konsumtionsefterfrågan kan komma att påverkas i betydande grad av att kommunernas ekonomiska situation blir allt svårare. Den ser ut att leda till förhöjningar av skatteöret och nedskärningar i utgifter, vilket även påverkar personalen. De inbesparningar som gjordes i kommunerna under den senaste ekonomiska lågkonjunkturen blev dyra bland annat på grund av sjukfrekvensen bland personalen, förtidspensioner och utslagning.

Statens produktivitetsprogram och budgetinbesparingarna i olika anstalters utgifter och statsbidrag innebär att de offentliga arbetsplat-

serna minskar och syns i form av avslutade tidsbundna anställningsförhållanden och otillsatta tjänster. På vissa arbetsplatser kan indragningarna också leda till uppsägningar. När statens arbetsplatser regionaliseras bör även små orter beaktas där de statliga arbetsplatserna har minskat till följd av centraliseringen.

Det skärpta ekonomiska läget har ökat den svarta ekonomin i betydande grad, vilket i sin tur ytterligare försvårat konkurrenssituationen för hederliga företag. Det behövs ökat samarbete mellan polisen, skattemyndigheterna och arbetarskyddet och mer resurser för att bromsa upp tillväxten i den svarta ekonomin.

Arbetslöshetsutvecklingen

Regeringen uppskattar att arbetslösheten stiger till 10,5 procent och antalet arbetslösa till 325 000 nästa år. I slutet av augusti 2009 var de arbetslösa 270 000, vilket är 74 000 fler än ett år tidigare. Antalet permitterade var 75 000. Arbetslösheten bland unga och akademiskt utbildade har stigit snabbare än bland andra grupper. Arbetslösheten bland personer med högre högskoleexamen har på ett år stigit med över 21 procent och bland personer med lägre högskoleutbildning med över 30 procent. Även långtidsarbetslösheten ökar.

Skillnaderna i arbetslösheten mellan kvinnor och män är betydande. Majoriteten av de arbetslösa är män. Arbetslösheten bland kvinnor är i medeltal 30 procent kortvarigare än bland män.

Anslag för en aktiv arbetskraftspolitik

Ett anslag på 561 miljoner euro föreslås för sysselsättnings- och utbildningsåtgärder och särskilda åtgärder. Det här är 84 miljoner euro mer än i årets ordinarie budget. Tilläggsresurserna går främst till arbetskraftsutbildning och startbidrag. I användningen prioriteras unga, nyutexaminerade, uppsagda och arbetslösa med akademisk examen särskilt. För att sysselsätta utexaminerade från yrkesinstitut och yrkeshögskolor föreslås en höjning av kvoten för sysselsättning inom statsförvaltningen från 1 200 årsverken i årets budget till 1 840 årsverken.

Det finns ett behov av ökad arbetskraftsutbildning eftersom utbildning upprätthåller arbetskraftens kompetens och bara en liten del av de sökande för tillfället antas till utbildning. Trots det behövs det också mer direkt sysselsättning för att underlätta till exempel för nyutexaminerade att komma in på arbetsmarknaden.

Utgående från budgetpropositionen beräknas det tillgängliga anslaget för sysselsättnings- och utbildningsåtgärder och särskilda åtgärder till 1 720 euro per arbetslös 2010 mot 2 540 euro 2008. Arbetslösheten har ökat så kraftigt att det är en stor utmaning att kunna erbjuda de arbetslösa tillräckligt med utbildning som verkligen främjar deras möjligheter att få arbete.

Utskottet anser att det är viktigt att arbetslöshetsutvecklingen beaktas i anslagen för en aktiv arbetskraftspolitik och att anslagen riktas till unga, nyutexaminerade och dem som nyligen blivit arbetslösa för att förebygga att de går mot långvarig arbetslöshet.

I juli 2009 deltog sammanlagt cirka 68 500 personer i sysselsättningsåtgärder mot 70 000 året innan.

Det är också möjligt att använda ESF-finansiering för aktiva arbetskraftspolitiska åtgärder. För att hantera det svåra läget i ekonomin och sysselsättningen har arbets- och näringscentralerna uppmanats använda resurserna inom ESF-programmet för Fastlandsfinland mer effektivt än tidigare för skötsel av sysselsättningen. Finanspolitiska ministerutskottet beslutade sommaren 2009 att 60 miljoner euro av medlen från ESF-programmet för Fastlandsfinland avsätts för arbetskraftspolitiska åtgärder. Knappa 40 miljoner euro ingick i den bevillningsfullmakt som tilldelats arbets- och näringscentralerna i början av året. Användningsändamålet ändrades så att medlen effektivt kan användas till att genomföra ESF-programmets arbetskraftspolitiska del. I sommarens tilläggsbudget budgeterades det dessutom drygt 20 miljoner euro avsedda för senare programår som skulle avsättas för finansiering av arbetskraftspolitiska åtgärder. Enligt utredning har arbets- och näringscentra-

lerna startat nya arbetskraftspolitiska projekt under förhösten och utvidgat de befintliga arbetskraftspolitiska programmen. Tanken är att fortsätta så att hela potten på 60 miljoner euro ska ha använts för arbetskraftspolitiska ändamål före våren.

Den offentliga sektorns roll som tillhandahållare av lönesubventionerat arbete har minskat under de senaste 12 åren samtidigt som aktörer inom privata och tredje sektorn har ökat sin andel. Särskilt föreningarnas och stiftelsernas roll som sysselsättare har lyfts fram. Utskottet anser det viktigt att förutsättningarna för aktörer inom tredje sektorn att kunna fortsätta sitt förtjänstfulla arbete framför allt som sysselsättare av de mest svårsysselsatta säkerställs.

Skillnaderna i arbetslösheten mellan kvinnor och män bör beaktas i arbetskraftsservicen. Mäns arbetslöshet bör förkortas genom effektivare arbetsförmedling och mera aktiva åtgärder som lämpar sig för män. Eftersom recessionen i mansdominerade branscher är djup och förknippad med ett permanent strukturellt bortfall av arbetsplatser, bör män med hjälp av arbetskraftsservice särskilt uppmuntras till att söka sig till nya branscher.

I Finland har man inte särskilt bra lyckats dra nytta av invandrarnas arbetsinsats. Det måste satsas på invandrarnas integration, på språkutbildning och annan utbildning och bättre arbetslivskontakter till exempel med hjälp av arbetslivsträning. Det är viktigt att utnyttja de utbildade invandrarnas kompetens och att nyttiggöra deras yrkeskunskap till exempel med hjälp av projektet Specima.

Arbets- och näringsbyråernas personalresurser

Enligt budgetpropositionen minskas arbets- och näringsbyråernas anslag på grund av produktivtetsprogrammet med 63 årsverken å ena sidan och ökas å den andra temporärt på grund av det utvidgade omställningsskyddet med 120 årsverken och med 50 årsverken för att säkerställa servicen för unga. Det ger en temporär nettoökning

med 107 nya årsverken vid arbets- och näringsbyråerna.

Arbets- och näringsbyråerna använde omkostnaderna för drygt 2 800 årsverken 2008. Den temporära ökningen i arbets- och näringsbyråernas personalresurser med 107 årsverken motsvarar en personalökning på knappa 4 procent om man jämför med personalen 2008. Ökningen är inte särskilt stor då man beaktar att vi 2010 kan ha upp till 40 procent fler arbetslösa än 2008.

Det lönar sig att satsa på att utveckla arbets- och näringsbyråernas verksamhet och deras resurser. Undersökningar har visat att arbetskraftsservicens effektivitet har mycket betydande ekonomiska effekter. Om de arbetstillfällena som anmäls till den offentliga arbetskraftsservicen kunde besättas i medeltal en dag snabbare, skulle produktionens värde stiga med över 50 miljoner euro samtidigt som man skulle spara in 19,5 miljoner euro i utgifter för arbetsmarknadsstöd per år. För att vara effektiv måste arbetskraftsservicen vara individuell och intensiv, vilket förutsätter tillräckligt med kunnig personal.

Utskottet anser att arbetsförmedlingens effektivitet nödvändigt måste säkerställas även under recessionen.

Utskottet föreslår att arbets- och näringsbyråernas resurssituation följs upp och att fler personer vid behov anställs temporärt för att garantera servicenivån och för att byråerna ska kunna tillgodose den växande kundkretsens behov.

Insatser för att lindra ungdomsarbetslösheten och förebygga marginalisering av unga

Ungdomsarbetslösheten har ökat från och med förra hösten. I augusti 2009 fanns det inemot 37 000 arbetslösa unga arbetssökande, alltså 65 procent fler än i fjol. Också sådan arbetslöshet som varar över tre månader hade i mars 2009 ökat från 15 till 24 procent. Utöver de officiella arbetslöshetssiffrorna finns det uppskattningsvis ungefär 30 000 unga helt utanför servicesystemet som saknar arbets- eller studieplats.

Arbetslösheten har drabbat speciellt unga män; bland dem var arbetslösheten i mars 2009 över 29 procent mot 14 bland unga kvinnor.

En marginaliserad ungdom beräknas kosta samhället över en miljon euro, för att inte tala om det mänskliga lidande marginalisering betyder för den unga själv och hans eller hennes närmaste anhöriga. Då försörjningsbalansen försvagas är varje ungdoms arbetsinsats nödvändig för att säkerställa ett fungerande samhälle och Finlands konkurrenskraft. Att förebygga marginalisering av unga är också regeringens mål.

I budgetpropositionen föreslås sammanlagt 50 miljoner euro extra till stöd för unga och nyutexaminerade. Av anslaget ska 33 miljoner euro avdelas till arbets- och näringsministeriet för att användas till bl.a. väglednings- och rådgivningstjänster, arbetskraftspolitisk utbildning och sysselsättning vid verkstäder. En ökning på 2,5 miljoner euro föreslås för väglednings- och rådgivningstjänster för unga. Med tillskottet kan 50 personer anställas för viss tid inom servicen till unga.

Att vägleda och ge råd åt unga kräver personlig service, tid och yrkeskunskap. Utmaningen är att ordna sakkunnig handledning för en växande skara arbetslösa unga, samtidigt som effektivitetsprogrammet kräver att arbets- och näringsbyråerna skär ner antalet ordinarie tjänster. I flera arbets- och näringsbyråer har ungdomsenheterna dragits in och slagits samman med tjänster för vuxna. I flera fall har man också tvingats frångå tidsbokningar och förvandlat ungdomsmottagningarna till jourer.

Utskottet ser det som viktigt att det i budgetpropositionen satsas särskilt på stöd till unga och nyutexaminerade och på att förebygga marginalisering av unga. Situationen bör noggrant följas upp och tilläggsresurser vid behov anvisas i en tilläggsbudget för att säkerställa tillgången på arbetskraftsservice för unga.

Genom samarbete mellan ungdomsverkstäder och uppsökande ungdomsarbete har man hittat många unga som löpt risk för att marginaliseras och kunnat ge dem en chans till arbete och utbildning. I budgetpropositionen föreslås ökat anslag för uppsökande ungdomsarbete. Utskottet

anser att förslaget är viktigt, men också att det behövs mer medel för verkstadsverksamhet för fortsatta åtgärder till unga för att komma i gång med sin utbildning och arbetskarriär. Enligt utredning till utskottet fungerar flera ungdomsverkstäder idag på den yttersta gränsen av sin kapacitet och fler ungdomar kan inte tas emot om inte verkstädernas lokaler byggs ut och övriga verksamhetsvillkor förbättras.

Utskottet föreslår att budgeten ökas med 2 miljoner euro för att utvidga ungdomsverkstadsverksamheten.

Investeringar i sysselsättningsfrämjande syfte

Bevillningsfullmakt för investeringar i sysselsättningsfrämjande syfte föreslås vara 13 miljoner euro, vilket är 3,4 miljoner euro mindre än i årets budget. Enligt utredning kommer en del av den höjning på 13 miljoner euro som beviljades i årets tilläggsbudgetar att förbli oanvända, men de kan användas nästa år.

Utskottet anser att det i det rådande ekonomiska läget skulle vara motiverat att avdela mer pengar för investeringar i sysselsättningsfrämjande syfte för att skapa ersättande arbetstillfällen på krisorter i stället för dem som gick förlorade i strukturomvandlingen. Man bör även i fortsättningen i samband med en tilläggsbudget snabbt reagera på plötsliga omstruktureringar genom att höja anslagen för investeringar i sysselsättningsfrämjande syfte.

Stöd till ensamföretagare för att anställa en första medarbetare

Ensamföretagare har möjlighet att få stöd för att anställa en första arbetstagare. Försöket inleddes 2007 i några kommuner i norra och östra Finland. Det utvidgades följande år så att det nu omfattar ungefär 160 kommuner.

I budgeten för 2008 ställdes högst 9,7 miljoner euro till förfogande för försöket. Stöd för sammanlagt 5 miljoner euro beviljades 460 ensamföretagare. Att efterfrågan varit mindre än beräknat antas bero på att informationen om

stödformen inte har nått ut till alla ensamföretagare. Enligt budgeten för 2009 och budgetpropositionen för 2010 står högst 9,8 miljoner euro i bevillningsfullmakt till förfogande för stödet.

Utskottet anser att stöd till ensamföretagare för att kunna anställa en första medarbetare är ett kostnadseffektivt sätt att främja sysselsättningen. Samtidigt hjälper det ensamföretagare att orka och bidrar till deras arbetshälsa. Stödet bör utvidgas så att det omfattar hela landet. Om stödet blir riksomfattande blir det också lättare att få information om det och för ensamföretagare att få kännedom om stödformen.

Utskottet föreslår att stödet till ensamföretagare för att anställa en första medarbetare bör utvidgas så att det omfattar hela landet och att bevillningsfullmakten ökas på motsvarande sätt.

Arbetskydd och arbetshälsa

Recessionen ökar behovet av arbetskydd

Arbetskyddsdistrikten föreslås bli sammanlagda med de nya regionförvaltningsverken i början av nästa år. I sitt utlåtande om reformen (AjUU 12/2009 rd) har utskottet poängterat att reformen inte får äventyra arbetskyddets oavhängighet eller effektivitet.

Recessionen har ökat den svarta ekonomin och missbruket av utländsk arbetskraft. Efterfrågan på anställningsrådgivning har också ökat märkbart.

I budgetpropositionen föreslås nedskärningar på 3,8 miljoner euro inom arbetskyddsverksamheten. De hänför sig till finansieringen av den så kallade sysselsättningsbudgeten. I detta läge är förändringen motiverad, men det bör ses till att arbetskyddet inte äventyras. Samtidigt upprepar utskottet sin ståndpunkt att arbetskyddets personella resurser måste garanteras.

Arbetshälsoinstitutet lägger grunden för en ny uppgång

Arbetshälsoinstitutet bedriver ett ytterst viktigt forsknings- och utvecklingsarbete som stöder arbetshälsan och fortsatta arbetskarriärer. Det

finns ett stort behov av den kunskap och expertis som institutet kan tillhandahålla för att Finland med minsta möjliga skador ska klara sig igenom den pågående recessionen, och för att produktiviteten ska kunna höjas med metoder som samtidigt ökar arbetshälsan och bidrar till att människor orkar i arbetet.

I budgetpropositionen föreslås statsandelen till Arbetshälsoinstitutet bli permanent minskad med ca 2 miljoner euro jämfört med 2009. Som en följd av detta tvingas institutet balansera sin ekonomi bl.a. genom att skära i personalutgifterna.

Utskottet betonar vikten av Arbetshälsoinstitutets insats för att utveckla det finska arbetslivet och anser att nedskärningarna i statsbidraget till institutet är problematiska. Samtidigt upprepar utskottet sina synpunkter från tidigare utlåtanden (bl.a. AjUU 18/2009 rd) på statens produktivetsprogram och Arbetshälsoinstitutet.

Bedömning av könseffekterna

I finansministeriets direktiv om verksamhets- och ekonomiplanering och uppställning av ram- och budgetpropositioner finns en förpliktelse till att integrera könsaspekten. I huvudtitlarnas motiveringar ska ministerierna presentera en sammanfattande analys av sin verksamhet med betydande effekter för könsaspekten.

En sammanfattande analys förutsattes första gången i budgetpropositionen 2007. Utmaningen antogs då av social- och hälsovårdsministeriet, arbetsministeriet och handels- och industriministeriet. I årets budget nämnde redan hälften av ministerierna konkreta könseffekter, jämställdhetsmål och metoder för att uppnå dem inom sina respektive förvaltningsområden.

I budgetpropositionen för 2010 verkar utvecklingen fortsatt gå i en bättre riktning. Av vissa ministeriers skrivningar framgår det ändå att en grundlig granskning av verksamheten ur ett könsperspektiv inte har gjorts.

Utskottet anser att det är viktigt att alla ministerier till grund för budgetuppgörelsen ser på verksamheten och anslagsfördelningen inom sina respektive förvaltningsområden i ett köns-

Motivering

AjUU 16/2009 rd — RP 138/2009 rd

perspektiv och ställer upp konkreta mål för att främja jämställdheten inom sina egna förvaltningsområden.

Utlåtande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sagts ovan.

Helsingfors den 15 oktober 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Arto Satonen /saml
vordf. Jukka Gustafsson /sd
medl. Hannakaisa Heikkinen /cent
Anna-Maja Henriksson /sv
Arja Karhuvaara /saml
Johanna Karimäki /gröna
Merja Kuusisto /sd
Merja Kyllönen /vänst
Esa Lahtela /sd

Jari Larikka /saml
Markus Mustajärvi /vänst
Sanna Perkiö /saml
Paula Sihto /cent
Katja Taimela /sd
Tarja Tallqvist /kd
Kimmo Tiilikainen /cent
Jyrki Yrttiaho /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Budgetpropositionen bygger på väldigt osäkra antaganden. Instabiliteten inom den internationella ekonomin återverkar också på Finland på många sätt. Även om det nu skedde en förbättring inom ekonomin syns det i sysselsättningsutvecklingen och i en eventuellt lägre arbetslöshet först om ett eller ett och ett halvt år.

Enligt arbets- och näringsministeriets egen prognos (10/2009) kommer sysselsättningsgraden att sjunka till 67 procent nästa år och antalet arbetslösa att stiga till 330 000. Samtidigt som arbetslösheten stiger, minskar antalet sysselsatta i en takt på nästan hundra tusen om året. Därför bör man fortsätta med målmedveten stimulering och genom skattebeslut förbättra låginkomsttagarnas ställning, säkerställa en tillräcklig satsning på sysselsättningsåtgärder framför allt inom arbets- och näringsministeriets sektorer och stödja den kommunala ekonomin. Vi har inte råd att upprepa samma fel som under den senaste ekonomiska lågkonjunkturen.

Regeringens orättvisa skatterea som gynnar höginkomsttagare förfaller till betalning nu. Skatteunderlaget har krympt och tyngdpunkten inom beskattningen har förskjutits mot kommunalbeskattningen och indirekta skatter och serviceavgifter. Skatterean är orättvis mot de medborgare med låga inkomster som lever ur hand i mun. Lättnaderna för låginkomsttagarna återgår omedelbart tillbaka i cirkulation. Däremot använder de som har bra inkomster inte skattelättnaderna för konsumtion utan för att utöka sin förmögenhet.

Statens oansvarsfulla skattelättnadspolitik leder till en kraftig skuldsättning. Redan nästa år upptas en tilläggsskuld på tretton miljarder och på en kort tid fördubblas statsskulden. I samband med att räntenivån stiger blir utgifterna för skötseln av skulden så stora att slutsumman av endast tre huvudtitlar, finans-, undervisnings- samt social- och hälsovårdsministeriet, är större än utgifterna för att hantera skulden.

Den försämrade sysselsättningen och företagens ökade svårigheter leder också till att avkastningen från kommunalskatten och samfundsskatten snabbt minskar och att den kommunala ekonomin snabbt försvagas eftersom den är så hårt åtstramad i utgiftsramarna. Det försämrar kommunernas kapacitet att sysselsätta och tillhandahålla välfärdstjänster. Nu förbereder kommunerna nedskärningslistor eftersom man inte förmått balansera förhållandet mellan kommun och stat eller säkerställa kommunernas ekonomiska ställning. Den kommunala sektorn tvingas i framtiden allt mer tävla om arbetskraft, så de nedskärningar som görs nu kommer att straffa sig i framtiden.

Specifika läkemedel mot den ökande ungdomsarbetslösheten

Arbetslösheten bland unga ökar snabbare än den genomsnittliga arbetslösheten. Allt fler blir dessutom långtidsarbetslösa. Särskilt bland unga behövs det snabba och massiva åtgärder för att inte nya åldersgrupper ska marginaliseras i arbetslivet och samhället. Den ökande arbetslösheten bland unga är kraftigt könsbetingad eftersom arbetslösheten bland unga män är nästan dubbelt så hög som bland unga kvinnor.

Den tilläggssatsning på bekämpning av arbetslösheten bland unga som regeringen aviserat är delvis lika med noll eftersom en del av satsningen sägs vara ett tillägg fast den inte är det. Anslaget ökar inte om arbetsmarknadsstödet betalas ut som aktivt stöd i stället för så kallat passivt och ersättningen för uppehälle läggs till det. Det verkliga tillägget är ju bara så stort som förhöjningsdelen, och arbetsmarknadsstöd borde över huvudtaget inte räknas som tillägg.

Också ungdomsverkstäderna behöver tilläggsunderstöd. Med hjälp av dem har man på ett effektivt och meningsfullt sätt hittat utbildnings- och praktikmöjligheter för unga och även riktigt arbete i anställningsförhållande. Den till-

läggssatsning på två miljoner euro som utskottet föreslår är otillräcklig.

De sysselsättningspolitiska överföringsutgifterna till investeringar är otillräckliga

Med arbetspolitiska investeringar har man fått sådana projekt på benen som knuffat igång andra investeringar och utvecklingsprogram. Ett investeringsbidrag med rätt förhållande mellan insats och avkastning är det mest produktiva och skapar framför allt permanenta arbetstillfällen. Med hjälp av investeringsbidrag har man kunnat utvidga och diversifiera näringslivet just på de områden där problemet är en snäv privat sektor.

Anslaget för investeringar i sysselsättningsfrämjande syfte i budgetpropositionen är alldeles för litet. Det är nitton miljoner euro och behöver mångdubblas och användas för att stödja investeringar på områden med massarbetslöshet och plötsliga omstruktureringar och för att skapa ersättande arbetsplatser.

Anslaget för sysselsättnings- och utbildningsåtgärder samt speciella åtgärder bör höjas

I budgeten har det reserverats 560 miljoner euro för direkta, till personer riktade åtgärder. Nivån är otillräcklig eftersom satsningen räknad per arbetslös sjunker avsevärt, vilket också konstateras i utskottets utlåtande. För tillfället befinner sig mer än tusen personer färre än i fjol i arbetskraftspolitiska åtgärder.

I början av året gjorde regeringen ett dubbel fel då den inte i våras gjorde upp en tilläggsbudget för sysselsättningen, utan meddelade att ersättande anslag snabbt lösgörs från ESF-programmet. Det gick ändå så att arbets- och näringsbyråerna inte kunde fatta beslut under sommaren eftersom det inte fanns några garantier för att anslagen räcker till och blir tillgängliga. Också detta dubbel fel ökade trycket på det kommande året.

Av det nationella sysselsättningsanslaget förblev 60 miljoner euro oanvänt i fjol. Inte heller de utlovade ESF-pengarna delades ut. I detta arbetslöshetsläge är så här stora anslagsinsparingar ohållbara och tyder på svagt ledarskap vid arbets- och näringsministeriet.

Nivåhöjning av grundtryggheten vid arbetslöshet

I inledningskapitlet till regeringsprogrammet uppges att "medborgarnas grundskydd skall förstärkas". En stor del av de arbetslösa lever på grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd. Under ingendera av statsminister Vanhanens regeringar kommer det en cent till nivåhöjning av grundtrygghet vid arbetslöshet. Inte ens fast arbetslösheten är den största enskilda orsaken till fattigdom i Finland. Reellt sett har grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet inte stigit just alls sedan 1995.

Regeringens val fördjupar fattigdomen och ökar utslagningen. Därför föreslår vi att grundtryggheten vid arbetslöshet (grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd) höjs till 700 euro i månaden. Det återverkar också på situationen för dem som lever på inkomstrelaterat utkomstskydd för arbetslösa och höjer nivån särskilt på utkomstskyddet för arbetslösa för deltidsanställda och kortjobbare.

Den svarta ekonomin måste bekämpas effektivt

Trots det allt svårare sysselsättningsläget tänker regeringen utöka användningen av utländsk arbetskraft utan att skapa något system för att se till att de finländska anställningsvillkoren alltid tillämpas på utländska arbetstagare.

Tusentals inhyrda arbetstagare från EU har i vårt land fått sådana anställningsvillkor och ett sådant bemötande som i stor utsträckning strider mot gällande kollektivavtal och bestämmelser om arbetarskydd och företagshälsövård. Det handlar om organiserad affärsverksamhet som har gått in för att dumpa anställningsvillkoren och utnyttja arbetstagarna på ett sätt som påminner om människohandel. Den utländska hyrda arbetskraften omfattas inte av beskattningen och är till stor del svart ekonomi. En del företag som förmedlar arbetskraft har också visat sig ha samband med internationell ekonomisk brottslighet.

För att främja arbetskraftsinvandring är det påkallat att övervaka anställningsvillkoren för den hyrda arbetskraften från EU, tilldela övervakningen tillräckliga resurser (arbetarskydds-

distrikten, polisen, åklagarväsendet) och effektivt bekämpa den svarta ekonomin. Även förhandskontrollen av anställningsvillkoren för arbetstagare från tredjeländer bör göras vattentät.

Behovet av resurser för bekämpning av den svarta ekonomin och ekonomiska brottsligheten ökar i och med den gränsöverskridande arbetskraftens rörlighet och arbetskraftsinvandringen. Bekämpningen kräver tillskott i anslagen och andra åtgärder vid sidan om. Det krävs också ändringar i lagstiftningen och strängare kontroll av företag som anlitar utländsk arbetskraft.

Vad som behövs är ett effektivt handlingsprogram för att bekämpa den svarta ekonomin. Programmet bör speciellt ta fasta på:

- beställarens eller utförarens förpliktelser och verkliga beställaransvar (bl.a. ansvar för utestående betalningar i anställningen vid försummelser),

- omvänd momsplikt,
- arbetsmarknadsorganisationernas rätt att väcka talan,

- bättre kontroll-, informations- och förhandlingsrättigheter och bättre anställningskydd för förtroendemän och personalrepresentanter,

- skyldighet för företag som anlitar utländsk hyrd arbetskraft att göra anmälan om personalen i realtid till skattemyndigheten,

- mer resurser för arbetarskyddsdistrikten att kontrollera utländska anställdas arbetsvillkor

- ett intensivt samarbete mellan arbetarskyddsmyndigheterna och skatteförvaltningen, informationsutbyte och ömsesidiga anmälningar på eget initiativ om upptäckta försummelser.

Lagen om beställaransvar har visat sig vara bristfällig eftersom den inte kräver ett direkt ansvar av beställaren eller utföraren när ett företag i en underleverantörskedja försummar sina anställningsförpliktelser. Ett verkligt beställaransvar förutsätter också ekonomiskt ansvar för ett underleverantörsföretags försummelser.

Företag som anlitar utländsk hyrd arbetskraft måste förpliktas att i realtid lämna in uppgifter om sina anställda, förskottsinnehållning på lönerna, källskatter och socialskyddsavgifter till skattemyndigheten. Beställaren, huvudentreprenören eller det företag som anlitar inhyrd arbetskraft och den som här i landet representerar den utländska arbetsgivaren måste bli ansvariga inför skattemyndigheten för att personalförteckningen uppdateras och är korrekt. Det har inte gått att genomföra omvänd momsplikt i Finland trots att obetalda skatter betyder ett bortfall av skatteinkomster för staten (ca 400—500 miljoner euro per år enbart inom byggsektorn) och avsevärda konkurrensnackdelar för hederliga företag.

Med omvänd skatteplikt avses att huvudentreprenören i stället för underentreprenören ska betala skatt på försäljningen av underleverantörstjänster. Det är ytterst viktigt därför att entreprenader numera bildar långa kedjor och försummelser med att betala skatt och avgifter framför allt förekommer i slutet av kedjan. Flera EU-länder har infört omvänd momsplikt.

Produktivitetsprogrammet måste stoppas

Den slaktlista som går under namnet statens produktivitetsprogram är ohållbar i sina grundvalar. Den har i princip inget med produktivitet att göra. Samtidigt som ministrarna kräver samhällsansvar av privata företag minskar staten på sina egna arbetsplatser och säger till och med upp arbetstagare.

Produktivitetsprogrammet måste stoppas

Produktivitetsprogrammet försvårar särskilt arbets- och näringsbyråernas och arbetarskyddsinspektörernas arbete. En alldeles för liten mängd arbetstagare försöker betjäna en allt mer växande skara arbetslösa och arbetsgivare som kämpar i en svår situation. Också om man temporärt anställer fler visstidsanställda kan man inte på det sättet lappa till det gap som nedskärningarna enligt produktivitetsprogrammet gett upphov till.

Samtidigt får arbetarskyddsinspektörerna allt fler lagfästa tillsynsuppgifter. De ska nu övervaka efterlevnaden av upp till fyrtio lagar och hundra förordningar. Behovet av tillsynsresurser minskar inte, tvärtom ökar det betydligt. Det är bara arbetarskyddsinspektörerna som har befogenheter att övervaka och kontrollera anställningsvillkoren för utländsk arbetskraft. Arbetarskyddsinspektörerna spelar också en viktig roll i

arbetet mot svart ekonomi och ekonomisk brottslighet.

Antalet arbetarskyddsinspektörer bör inte minskas utan ökas. Det är nödvändigt att garantera resurserna för att vi ska nå målet att inspektionerna på arbetsplatser ökar med 50 procent fram till 2011.

Arbetshälsoinstitutets resurser

Planerna på nedskärningar vid Arbetshälsoinstitutet enligt produktivitetsprogrammet bör inte sättas i verket. De nedskärningar som regeringen föreslår ska koncentreras till just den forskning som institutet bedriver med hjälp av extern finansiering. Förslaget är ofattbart och motstridigt: andra forskningsinstitutioner och universitet uppmanas uttryckligen utöka sin externa finansiering. Nästa år föreslås Arbetshälsoinstitutets statsandelar bli minskade med två miljoner euro.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet konstaterade i sitt uttalande (AjUU 18/2008 rd): "Utskottet föreslår att produktivitetsprogrammet ändras så att antalet arbetarskyddsinspektörer inte skärs ner för mycket." Det vore skäl för riksdagen att beakta denna ståndpunkt.

Försöket med låglönestöd måste avbrytas

Enligt en färsk undersökning har försöket med låglönestöd knappt skapat några nya arbetsplatser alls. Årligen har nästan hundra miljoner euro icke behovsprövat stöd reserverats för låginkomststöd utifrån två kriterier: arbetstagaren ska vara över 54 år och den lön han eller hon får ska vara tillräckligt låg. Under försöket offras nästan en halv miljard euro till låglönestöd utan några sysselsättningseffekter.

Låglönestödet förvränger också de normala lönemekanismerna. Enligt en undersökning har löneutvecklingen bland arbetstagarna som var med i försöket varit sämre än hos kontrollgruppen. Principen om att staten ger ett avsevärt understöd åt arbetsgivaren på den grunden att arbetsgivaren betalar tillräckligt låg lön är ohållbar.

Tredje sektorn bär ansvaret för statens och kommunernas del

Lagen om arbetskraftsservice ses just nu över. Tredje sektorns verksamhetsmöjligheter kommer att minska avsevärt på grund av den ändring som träder i kraft den 1 april 2010. Om ens en del av de allmännyttiga och icke vinstdrivande föreningarna likställs med företag, och om de tvingas följa de minimis-förfarandet eller gruppundantagsförordningen om offentligt stöd, är det snart slut med deras sysselsättande verksamhet.

Regeringen borde ha sökt notifiering för att den sysselsättande verksamhet som finns i dag ska kunna fortsätta. I vilket fall som helst är det klart att kommissionens förordningar eller rättsakter om statligt stöd eller de förmodade konkurrenssnedvridningarna inte tvingar till ändringar av den nationella lagstiftningen i den riktning som nu är målet.

Ståndpunkt

Vi föreslår således

att moment 32.30.51 ökas med 250 000 000 euro för sysselsättnings- och utbildningsåtgärder samt speciella åtgärder,

att moment 32.30.64 ökas med 60 000 000 euro för investeringar i sysselsättningsfrämjande syfte,

att slaktlistan på personal som går under benämningen statens produktivitetsprogram stoppas,

att grundtryggheten vid arbetslöshet (grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd) höjs till 700 euro i månaden,

att försöket med låglönestöd avbryts och de inbesparade resurserna avdelas för sysselsättning av unga och

att finansutskottet i övrigt beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 15 oktober 2009

Markus Mustajärvi /vänst
Merja Kyllönen /vänst

Jyrki Yrttiaho /vänst
Tarja Tallqvist /kd

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Arbetslösheten stiger inom alla branscher men mest inom industrin, transport- och byggbranscherna. Till och med inom hälsovården minskar antalet lediga arbetsplatser. Enligt den senaste sysselsättningsstatistiken har arbetslösheten stigit med nästan 40 procent från i fjol. Vid Arbetskraftsbyråerna finns över 74 000 arbetslösa arbetssökande fler än för ett år sedan och antalet permitterade har ökat kraftigt.

Enligt arbets- och näringsministeriet stiger arbetslösheten till över 11 procent nästa år. Ministeriet uppskattar att antalet sysselsatta minskar med ungefär 90 000 personer 2009 och 80 000 2010.

Ett särskilt oroväckande fenomen är den växande ungdomsarbetslösheten: enligt den senaste statistiken hade ungdomsarbetslösheten under året redan stigit med 65 procent.

Trots det allvarliga läget på arbetsmarknaden håller regeringen anslagen för arbetskraftspolitik på samma nivå som de var under ett år då sysselsättningsläget var bra, det vill säga 2008. Arbets- och näringsministeriet uppskattar att antalet personer som kommer med i aktiva arbetskraftspolitiska åtgärder kommer att minska avsevärt nästa år. Antalet personer i arbetskraftspolitiska åtgärder sjunker nästa år till 20 procent. För jämförelsens skull kan det nämnas att i medeltal 28,8 procent av de arbetslösa var placerade i arbetskraftspolitiska åtgärder 2008. Under den ekonomiska lågkonjunkturen försummar alltså regeringen att vidta tillräckliga åtgärder för att hindra att den strukturella arbetslösheten och långtidsarbetslösheten ökar.

Ungdomsarbetslösheten har ökat särskilt i stora och medelstora städer och på befolkningsrika områden. Antalet unga, 15–24 år gamla, arbetslösa arbetssökandes antal var i slutet av augusti redan ungefär 37 000. Särskilt arbetslösheten bland unga män har ökat, av dem var över 29 procent arbetslösa i mars 2009 (arbetslöshetstalet bland unga kvinnor var 14 %).

Förutom de officiella arbetslöshetstalen uppskattas nästan 30 000 unga stå utanför all statistik. De flesta av dem lever på utkomststöd och saknar yrkesutbildning. Det finns en stor risk att känslan av att stå utanför gör att många för alltid stannar utanför arbetslivet och en utbildningskarriär. Det är särskilt viktigt att förhindra arbetslöshet och marginalisering bland unga eftersom arbetslöshet för en ungdom även är en risk för den mentala hälsan.

Man måste reagera tillräckligt kraftigt på ungdomsarbetslösheten och erbjuda unga möjligheter till stöd och rådgivning som främjar sysselsättningen. Regeringens förslag till finansiering för fler arbetsverkstäder, uppsökande arbete och stödsysselsättning är otillräckligt. Regeringen bär inte ansvar för de tusentals ungdomar som lever i trångmål.

En effektiv arbetskraftspolitik förutsätter tillräckliga personalresurser

Arbets- och näringsbyråernas personal ökar med 107 årsverken. Utskottet fäster också i sitt utlåtande uppmärksamhet på det faktum att personalantalet vid arbets- och näringsbyråerna tillfälligt ökar med bara 4 procent jämfört med 2008 samtidigt som arbetslösheten kan öka med upp till 40 procent från 2008. I motsats till majoriteten i utskottet anser socialdemokraterna att det är viktigt att föreslå konkreta tilläggsanslag för att anställa personal för arbets- och näringsbyråerna.

Det är svårt för den så kallade sociala inkomstpolitiska uppgörelsen som arbetsmarknadsorganisationerna kommit överens om och som gäller förbättringar i utkomstskyddet för arbetslösa att träda i kraft nästa år om arbetslösa inte kommer med i aktiverande åtgärder.

Som en del av sin alternativa budget föreslår socialdemokraterna tillägg till finansieringen av arbetskraftspolitiken. Särskilt lönestödsanslagen för sysselsättning inom den offentliga och

privata sektorn under ekonomiskt svåra tider bör höjas.

Det krävs genuina insatser för arbetskraftspolitiken. På grund av EU-förvaltningens krav är användningen av Europeiska socialfondens medel för skötsel av sysselsättningen långsammare och besvärligare än användningen av sysselsättningsmedel eftersom det alltid måste upprättas ett särskilt projekt för de förstnämnda, och det tar tid. Vi varnade regeringen för det här redan i våras. Användningen av ESF-resurser måste göras flexiblare, men framför allt behövs det genuina, nya pengar för skötseln av arbetslösheten.

Man bör också se till att det i den rättsakt som gäller Europeiska unionens sysselsättningsåtgärder inte tas in en sådan tolkning i den nationella lagstiftningen som i praktiken gör slut på sysselsättningen i företag och föreningar som i Finland sker med sysselsättningsmedel.

Nya metoder och resurser för att sysselsätta unga

Unga arbetssökande behöver uttryckligen service planerad för och riktad till dem och specialkompetens. Det behövs minst ett treårigt, öronmärkt åtgärds paket, med vilket ungdomsarbetslösheten kan åtgärdas. Det skulle ge de unga ökade möjligheter till arbetspraktik, fler studieplatser vid läroanstalter, mer stödsysselsättning och arbetskraftsutbildning. Åtgärderna bör planeras på regionnivå tillsammans med kommuner, läroanstalter och företag.

Anslagen för sysselsättnings- och arbetskraftspolitik måste ökas med 100 miljoner euro för att man ska kunna skapa sysselsättnings- och utbildningsmöjligheter för unga. Det behövs mer stödsysselsättning för unga i kommunerna, hos staten och i föreningar. De unga bör få ökade och bredare möjligheter till arbetskraftspolitisk utbildning och där bör till exempel Finlands energi- och klimatpolitiska mål vägas in. Kampen mot klimatförändringen beräknas generera tiotusentals nya arbetstillfällen i framtiden.

Arbets- och näringsbyråerna bör ha särskilda enheter för unga och vid de små byråerna bör det finnas minst en arbetskraftskonsulent som är

specialiserad på ungdomars frågor och som kan betjäna dem. Framför allt behövs det mer disponibla resurser för arbetsgivarsamarbete och samarbete med läroanstalter. Vid arbets- och näringsbyråerna behövs det arbetvägledning som är riktad särskilt till unga där de unga till exempel efter att de blivit klara med sin yrkesutbildning och blivit kunder hos arbets- och näringsbyrån får individuell vägledning i sitt jobbsökande och i början av sitt jobb. Undersökningsresultat visar att en långvarig service garanterar ett bestående resultat.

Vid arbets- och näringsbyråerna behövs mer personal som är specialiserad på tjänster för unga.

Uppsökande arbete i par har visat sig vara ett effektivt sätt att nå unga och vägleda dem in i utbildning eller en arbetskarriär. Det är positivt att anslagen för uppsökande arbete i par ökas. På grund av de bristande resurserna vid verkstäderna är det ändå i många kommuner svårt att rekrytera de unga som arbetsparen sökt upp vid verkstäderna. Kommuner har uppgett att de måste minska på eller lägga ner verkstäderna. Då riskeras också praxisen med uppsökande arbete i par, verkstäder och multiprofessionellt myndighets-samarbete, som fått en bra start och utvecklats.

Socialdemokraterna kräver ett tilläggsanslag på 3 miljoner euro för verkstadsverksamheten. Mer pengar bör också tilldelas för uppsökande arbete i par. Det är även skäl att lagstifta om verkstadsverksamheten för unga och permanenta det uppsökande arbetet i par.

För att garantera att de unga har jämlika möjligheter till utbildning måste också utbildningsprogram inledas för sådana ungdomar som officiella examensprogram och inläring i klassform inte lämpar sig för. I utvecklingsprogrammet för alternativa inlärningsmiljöer kunde ett paket av arbetsbetonade inlärningsmiljöer, yrkesexamina, stödda läroavtalsmodeller och del-examina tas fram i branschövergripande samarbete. Programmet bör genomföras i nära samarbete med arbetsgivarna och verkstäderna så att ett permanent system för jobbsökning och träning samtidigt växer fram som en del av arbets-

och näringsbyråernas service och som service som köps av tjänsteproducenter.

Behovet av att höja anslagen för investeringar i sysselsättningsfrämjande syfte

Sysselsättningspolitiska investeringar har haft stora positiva effekter för näringslivets utveckling inte minst i områden med svår arbetslöshet och orter i strukturomvandling. De har använts för att finansiera en hel del turism-, transport- och miljöprojekt. Med hjälp av stödet har man på ett effektivt sätt främjat varaktig sysselsättning och en allsidigare näringsstruktur.

Regeringen föreslår 13 miljoner euro i hela landet för bevilningsfullmakter för investeringar i sysselsättningsfrämjande syfte, vilket är omkring 3,4 miljoner euro mindre än för i år. Med beaktande av den kraftiga omstrukturering som är på gång t.ex. inom skogsindustrin bör anslagen för investeringar i sysselsättningsfrämjande syfte ökas avsevärt. Vi föreslår att momentet ökas med 30 miljoner euro.

Statens produktivhetsprogram måste stoppas

Det är bakvänt att regeringen genom sitt produktivhetsprogram skär ner på cirka 10 000 arbetsplatser just under de svåraste åren av arbetslöshet. De i sig viktiga produktivhetsmålen börjar stå i strid med sig själva när personalaspekten, kvalitets- och resultatasppekterna liksom också strukturerna och arbetsprocesserna hamnar i skuggan av kalkylerna av insats kontra avkastning. Inom den offentliga sektorn utgör personalen den största utgiftsposten. Det måste satsas på att detta maskineri fungerar på ett optimalt sätt, och det sker genom att se om arbetsförhållandena, inte genom att belasta de kvarvarande arbetstagarna med schematiska nedskärningar.

Nu måste sysselsättningen stärkas. Genomförandet av produktivhetsprogrammet måste stoppas.

Vid det nyligen grundade Institutet för hälsa och välfärd krävs det till exempel att 110 årsverken ska bort. Den nya organisationen måste garanteras verksamhetsmöjligheter för att det ska kunna anta de forsknings- och utvecklingsuppgifter som slagits fast för institutet i samband

med fusionen. Det gör sig inte genom uppsägningar.

I samband med produktivhetsprogrammet minskar Arbetshälsoinstitutets statsandelar permanent med 2 miljoner euro jämfört med 2009. Institutet tvingas balansera sin ekonomi huvudsakligen genom att skära i sina personalresurser. Det här försvagar institutets verksamhetsbetingelser och möjligheter att främja arbetstagarnas arbetsförmåga. Nyttan med att förbättra arbetslivet och arbetshälsan återspeglas i hela samhällets konkurrenskraft i bättre tillgång på arbetskraft och högre produktivitet. Man bör avhålla sig från att skära i sådana av institutets resurser som direkt eller indirekt främjar arbetshälsan och arbetsförmågan, speciellt nu när institutets insats verkligen behövs.

Som arbetsgivare bör staten se till att jämlikheten mellan arbetstagarna och jämställdheten mellan könen fullföljs. Det bör avsättas tillräckliga resurser i budgeten för statsförvaltningen och kommunerna så att arbetsgivaren inte gör sig skyldig till lönediskriminering. Finlands lag förbjuder ogrundade tidsbundna anställningsförhållanden eller uppdragsavtal och därmed måste staten aktivt verka för att förhindra dem.

Regeringens förslag om inrättande av en tjänst som samarbetsombudsman, som man kommit överens om när lagen om samarbete inom företag sågs över, är under behandling i riksdagen. Men det har reserverats ett anslag bara för ett halvår för att inrätta tjänsten. Anslagen bör fördubblas.

Det behövs fler, inte färre arbetarskyddsinspektörer

Den nuvarande regeringen ämnar fortsätta med nedskärningar i arbetarskyddsdistriktens personalresurser trots att behovet av tillsynsresurser inom arbetarskyddet ökar betydligt i och med att antalet arbetsolycksfall och den utländska arbetskraften ökar. Enligt en arbetsgrupp som kartlagt arbetarskyddsförvaltningens resurser bör antalet inspektioner på myndighetsinitiativ tvärtom ökas med 50 procent före 2011. Att skära ner i arbetarskyddets resurser medan utmaningarna i arbetslivet fortsatt ökar är inte bara

ansvarslöst utan står även i strid med internationella förpliktelser som Finland åtagit sig. Regeringen bör frångå sina personalnedskärningsmål inom arbetarskyddsförvaltningen.

Det behövs tvärtom fler arbetarskyddsinspektörer för att målet att öka antalet inspektioner kan nås.

Enligt Arbetarskyddscentralens register har bara ungefär 37 procent av arbetarskyddscheferna gått grundkursen i arbetarskydd och av arbetarskyddsfullmäktige bara hälften. På arbetsplatserna måste hela linjeledningen ta till sig principerna med säkerhet i arbetet, arbetshälsa, uthållighet i arbetet och främjad friskvård och vars och ens eget ansvar. Även detta förutsätter utbildning. Olika forskningsresultat visar om och om igen vilken stor roll ledarskapsstilen och chefsarbetet spelar för att arbetstagarna ska orka i arbetet. Exempelvis bestämmelserna om arbetarskydd bör utvecklas med hänsyn till dessa aspekter.

För arbetslivet är det viktigt att den kommunala ekonomin är i balans

Regeringen utvidgar kommunernas skyldighet att erbjuda också 25 år fyllda långtidsarbetslösa rehabiliterande arbetsverksamhet, men avsätter inte tillräckliga medel för kommunerna för ändamålet. Enligt Folkpensionsanstalten kommer ungefär 50 000 personer att vara berättigade till rehabiliterande arbetsverksamhet. Ju längre recessionen drar ut på tiden, desto fler blir de långtidsarbetslösa. Lagen förpliktigar de arbetslösa att delta i arbetsverksamhet och sanktionerar det med att arbetsmarknadsstödet avbryts och då kan det hända att den arbetslösa blir beroende av kommunalt utkomststöd. Det uppstår alltså i vilket fall som helst tilläggsutgifter för kommunerna även om alla som är berättigade till tjänsten inte skulle utnyttja den. Den rehabiliterande arbetsverksamheten har alltför små resurser precis när behovet är som störst. Anslagen för rehabi-

terande arbetsverksamhet ökas med 8,5 miljoner euro och av denna summa avdelas 2,1 miljoner euro för att avskaffa åldersgränsen för förpliktelserna. För kommunerna betyder ändringen ändå utgifter på ca 180 miljoner euro. Då uppgifterna utvidgas måste kommunernas tilläggsfinansiering säkerställas.

Även den kommunala arbetshälsovårdens tjänster har problem på grund av den kroniska resursbristen inom den kommunala social- och hälsovården. Samtidigt som regeringen uppger sig eftersträva en förlängning av arbetskarriärerna, raserar man den kommunala ekonomin och kör ner offentliga social- och hälsovårdstjänster. Fungerande offentliga sjuk- och hälsovårdstjänster och socialtjänster är trots allt en viktig faktor för att förlänga arbetskarriärerna.

Vid löneförhandlingarna i kommunsektorn 2007 blev vissa personalgrupper lovade bättre lönehöjningar än andra för att de var organiserade. Men den offentliga sektorn har ansvar för att se till att lika lön betalas för lika eller likvärdigt arbete. Regeringen måste bära sitt ansvar för det här genom att tillförsäkra kommunerna tillräckligt med pengar.

Mögelskador i skolor, sjukhus, åldringshem och hälsovårdscentraler måste åtgärdas för att förebygga hälsoproblem. Under den ekonomiska recessionen är reparationsbyggandet också en viktig form av sysselsättning. Regeringen kommer retroaktivt att bevilja statsbidrag för kommunernas reparationsprojekt tidigast 2012. Det här är inte en bra konjunkturpolitik. Utöver en höjning av stödet för kommunernas investeringar och reparationsbyggande kräver vi att stödet beviljas som finansiering i byggfasen.

Ståndpunkt

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det ovan sagda.

Avvikande mening 2

AjUU 16/2009 rd — RP 138/2009 rd

Helsingfors den 15 oktober 2009

Jukka Gustafsson /sd
Merja Kuusisto /sd

Katja Taimela /sd
Esa Lahtela /sd